



V A L S T Y B Ė S
T A R N Y B O S
D E P A R T A M E N T A S

VALSTYBĖS TARNYBOS DEPARTAMENTAS

REKOMENDACIJA DĖL TEISĖS AKTŲ NUOSTATŲ, SUSIJUSIŲ SU DĖL EKONOMIKOS KRIZĖS NEPROPORCINGAI SUMAŽINTO DARBO UŽMOKESČIO (ATLYGINIMO) DALIES GRAŽINIMU, ĮGYVENDINIMO

**Atnaujinta
2019-02-04**

VILNIUS

TURINYS

1. TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	3
2. GRAŽINAMI PRARADIMAI	3
3. ASMENYS, KURIE TURI TEISĘ Į GRAŽINTINĄ NEIŠMOKĖTĄ DARBO UŽMOKESČIO DALĮ IR Į VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKŲ DYDŽIŲ IR PASKIRTŲJŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ DYDŽIŲ SKIRTUMĄ	4
4. DĖL GRAŽINTINOS NEIŠMOKĖTO DARBO UŽMOKESČIO DALIES	4
4.1 Prašymo dėl gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies apskaičiavimo ir išmokėjimo pateikimas.....	5
4.2 Priskaičiuotos gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies išmokėjimas	6
5. IŠMOKĖTINŲ SUMŲ FINANSAVIMO ŠALTINIS	7

1. TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Teisės aktai, reglamentuojantys dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimą yra:

- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 1 d. nutarimas „[Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, kuriomis nustatyti sumažinti valstybės tarnautojų ir teisėjų atlyginimai valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai](#)“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. KT51-N17/2014 „[Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, kuriomis nustatyti sumažinti prokurorų ir kai kurių kitų valstybės pareigūnų pareiginės algos koeficientai valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai](#)“;
- [Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio \(atlyginimo\) dalies gražinimo įstatymas](#) (2015-06-30 Nr. XII-1927, įsigaliojo 2015-09-01);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimas Nr. 903 „[Dėl Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio \(atlyginimo\) dalies gražinimo įstatymo įgyvendinimo](#)“ (įsigaliojo 2015-09-01);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 20 d. nutarimas Nr. 391 „[Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimo Nr. 903 „Dėl Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio \(atlyginimo\) dalies gražinimo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo](#)“ (įsigaliojo 2016-04-28).

2. GRAŽINAMI PRARADIMAI

Asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo įstatyme (toliau – Įstatymas) nustatytas asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, praradimų, patirtų dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo), kompensavimo mechanizmas. Asmenims gražinami šie praradimai:

- Įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuota gražintina asmeniui neišmokėto darbo užmokesčio (atlyginimo) ir kitų nuo darbo užmokesčio (atlyginimo) skaičiuojamų išmokų, išskyrus vienkartinę pinigines išmokas, kurios teisės aktų nustatyta tvarka buvo skirtos kaip skatinimo priemonė, dalis (toliau – gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis);
- dėl neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) mokėjimo susidaręs socialinių, valstybinio socialinio draudimo išmokų, valstybinių pensijų dydžių skirtumas ir kaupiamųjų pensijų įmokų skirtumas.

3. ASMENYS, KURIE TURI TEISĘ Į GRAŽINTINĄ NEIŠMOKĖTĄ DARBO UŽMOKESČIO DALĮ IR Į VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKŲ DYDŽIŲ IR PASKIRTŲJŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ DYDŽIŲ SKIRTUMĄ

Įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, kad šis įstatymas taikomas **asmenims (jiems mirus – ju įpėdiniams)**, kuriems buvo mokamas dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažintas darbo užmokestis (atlyginimas) laikotarpiu nuo 2009-05-01 iki 2013-09-30.

Pagal Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimu Nr. 903 patvirtinto Gražintinos asmeniui neišmokėto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies, socialinių ir kitų nuo darbo užmokesčio (atlyginimo) skaičiuojamų išmokų skirtumo apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 1 punktą, Aprašas taikomas Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo įstatymo 1 straipsnyje nurodytiems asmenims:

- **Valstybės tarnautojams** (tarp jų ir statutiniams):
 - valstybės tarnautojams, ėjusiems 15 ir aukštesnės kategorijos pareigas laikotarpiu nuo 2009-05-01 iki 2013-09-30;
 - valstybės tarnautojams, ėjusiems 11 ir aukštesnės kategorijos pareigas laikotarpiu nuo 2009-08-01 iki 2013-09-30;
 - valstybės tarnautojams, turėjusiems kvalifikacines klases ar kvalifikacines kategorijas (išskyrus vidaus tarnybos ir muitinės pareigūnus) laikotarpiu nuo 2009-08-01 iki 2013-09-30;

Pastaba. 1-10 kategorijos valstybės tarnautojai, jeigu jiems minėtais laikotarpiais nebuvo suteiktos kvalifikacinės klasės ar kvalifikacinės kategorijos, teisės į gražintiną darbo užmokesčio dalį neturi, nes jiems darbo užmokestis sumažintas nebuvo.

- **visų lygių teismų teisėjams**, ėjusiems šias pareigas laikotarpiu nuo 2009-05-01 iki 2013-09-30;
- **prokurorams**, ėjusiems šias pareigas laikotarpiu nuo 2009-05-01 iki 2013-12-31;
- **valstybės pareigūnams**, ėjusiems šias pareigas laikotarpiu nuo 2009-05-01 iki 2013-12-31.

Įstatymu siekiama gražinti patirtus praradimus visiems aukščiau išvardintiems asmenims, nepriklausomai nuo to, kada jie pradėjo eiti pareigas institucijoje ar įstaigoje, t. y. ar jau ėjo pareigas, kai buvo mažinamas darbo užmokestis (atlyginimas), ar jie buvo priimti, kai jau buvo mokamas sumažintas darbo užmokestis (atlyginimas). Kadangi nei Įstatyme, nei Apraše nenustatyta išimčių dėl asmenų, kurie pareigas valstybės tarnyboje pradėjo eiti jau galiojant įstatymų nuostatom, kuriomis buvo nustatytas sumažintas valstybės tarnautojų darbo užmokestis ir kurie žinojo bei sutiko su einamų pareigų apmokėjimo dydžiu, šie asmenys taip pat yra įgiję teisę į sumažinto darbo užmokesčio gražinimą pagal Įstatymo ir Aprašo nuostatas.

4. DĖL GRAŽINTINOS NEIŠMOKĖTO DARBO UŽMOKESČIO DALIES

Asmeniui priklausanti gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis yra lygi sumai gražintinų dydžių, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka ir terminais apskaičiuotų už kiekvieną Įstatymo 1 straipsnyje nurodyto laikotarpio mėnesį, kurį asmeniui buvo mokamas sumažintas darbo užmokestis (atlyginimas) ir (ar) kitos sumažintą darbo užmokestį (atlyginimą) mokėjusios institucijos ar įstaigos asmeniui mokėtos nuo darbo užmokesčio (atlyginimo) skaičiuojamos išmokos, taikant Įstatyme nustatytą formulę.

4.1 Prašymo dėl gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies apskaičiavimo ir išmokėjimo pateikimas

➤ Asmenims, kurie Įstatymo įsigaliojimo dieną (2015-09-01) eina pareigas jiems sumažintą darbo užmokestį (atlyginimą) mokėjusioje institucijoje ar įstaigoje, priklausanti gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis už darbo šioje institucijoje ar įstaigoje laikotarpį apskaičiuojama ir išmokama **be atskiro prašymo**.

➤ Kitais atvejais, pvz., asmeniui įsidarbinus kitoje įstaigoje, asmenims priklausančios gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalys apskaičiuojamos ir išmokamos pagal asmenų pateiktus **rašytinius laisvos formos prašymus dėl gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies apskaičiavimo ir išmokėjimo (toliau – prašymas)** sumažintą darbo užmokestį (atlyginimą) mokėjusioms institucijoms ar įstaigoms. Prašyme turi būti nurodytas sąskaitos mokėjimo įstaigoje numeris ir asmuo taip pat turi pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą jo kopiją.

Mirusių asmenų įpėdiniai kartu su prašymu taip pat turi pateikti paveldėjimo teisės liudijimą ir (arba) pergyvenusio sutuoktinio nuosavybės teisės į sutuoktinių bendro turto dalį liudijimą ar teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas šių dokumentų kopijas.

- Jeigu sumažintą darbo užmokestį (atlyginimą) mokėjusi institucija ar įstaiga yra reorganizuota ir jos visas teises ir pareigas perėmė viena institucija ar įstaiga, prašymas teikiamas institucijai ar įstaigai, perėmusiai visas reorganizuotos institucijos ar įstaigos teises ir pareigas.

- Jeigu sumažintą darbo užmokestį mokėjo kelios institucijos ar įstaigos, prašymas teikiamas kiekvienai institucijai ar įstaigai.

Pastaba. Asmenims priklausančios gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalys, taip pat susidaręs socialinių ir kitų išmokų skirtumas apskaičiuojami ne vėliau kaip iki 2015 m. gruodžio 31d.

- Jeigu sumažintą darbo užmokestį (atlyginimą) mokėjusi institucija ar įstaiga yra reorganizuota ir jos teises ir pareigas perėmė kelios institucijos ar įstaigos arba likviduota, prašymas teikiamas:

- atitinkamos savivaldybės administracijai (kai ši institucija ar įstaiga buvo išlaikoma iš savivaldybės biudžeto);

- ministerijai, kurios ministras tuo laikotarpiu, kai buvo mokamas sumažintas darbo užmokestis (atlyginimas), buvo atsakingas už valdymo sritį, kurioje veikė likviduota arba reorganizuota institucija ar įstaiga (kai likviduota arba reorganizuota institucija ar įstaiga buvo išlaikoma iš valstybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų ar kitų valstybės piniginių fondų);

- Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai ar Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, kai likviduota arba reorganizuota institucija ar įstaiga buvo atskaitinga Lietuvos Respublikos Seimui ar Lietuvos Respublikos Prezidentui.

Pastaba. Tokiais atvejais asmenims priklausančios gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalys, taip pat susidaręs socialinių ir kitų išmokų skirtumas apskaičiuojami ne vėliau kaip iki 2016 m. kovo 31 d.

Asmeniui pateikus prašymą, institucija ar įstaiga, apskaičiavusi jam priklausančią gražintinę neišmokėto darbo užmokesčio dalį, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas išduoda pažymą apie

apskaičiuotą gražintiną neišmokėto darbo užmokesčio dalį, taip pat socialinių ir kitų išmokų skirtumą.

Prašymus institucijai ar įstaigai asmenys turi pateikti iki 2020 m. lapkričio 30 d. Prašymai ir nurodyti dokumentai gali būti pateikti tiesiogiai atvykus į instituciją ar įstaigą, atsiųsti registruotu laišku arba elektroninio ryšio priemonėmis.

4.2 Priskaičiuotos gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies išmokėjimas

Institucijos ar įstaigos apskaičiuota gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis išskaičiavus asmeniui priklausančias mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas ir gyventojų pajamų mokesčių išmokama 2016–2020 metais tokiomis procentinėmis dalimis:

- 1) 2016 metais – 5 procentai išmokėtinos sumos;
- 2) 2017 metais – 20 procentų išmokėtinos sumos;
- 3) 2018 metais – 25 procentai išmokėtinos sumos;
- 4) 2019 metais – 25 procentai išmokėtinos sumos;
- 5) 2020 metais – 25 procentai išmokėtinos sumos.

Pastaba. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos dėl valstybės tarnautojams 2019 m. išmokėtinų sumų už neproporcingai sumažintą darbo užmokesčių krizės laikotarpiu apmokestinimo paaiškina: 2018 m. birželio 28 d. priimtame Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 20, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatyme (įsigalioja 2019 m. sausio 1 d.) nustatyta, kad 2019 m. ar vėlesniais metais tos išmokamos su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos, kurios yra apskaičiuotos už 2018 m. ar ankstesnius metus, turi būti apmokestinamos taikant 15 procentų pajamų mokesčio tarifą. Atsižvelgiant į tai, gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalys, 2019 m. ir vėlesniais metais išmokėtinos Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies gražinimo įstatymo nustatyta tvarka, turi būti apmokestinamos taikant 15 procentų pajamų mokesčio tarifą.

Delspinigiai nuo gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies už laikotarpį iki 2020 m. gruodžio 31 d. neskaičiuojami.

Gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies procentinė dalis pervedama į asmens nurodytą sąskaitą ne vėliau kaip nurodytų metų IV ketvirčio paskutinį mėnesį.

Institucijos ar įstaigos, atsižvelgdamos į joms patvirtintus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ar savivaldybės biudžeto asignavimus ir papildomai skirtas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, gali nuspręsti asmenims priklausančias gražintinos neišmokėto darbo užmokesčio dalies procentines dalis mokėti dalimis, laikydamosi nustatytų atitinkamos neišmokėto darbo užmokesčio dalies procentinės dalies galutinių išmokėjimo terminų. Kartu su gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalimi tokiomis pat procentinėmis dalimis ir terminais asmeniui išmokamas susidaręs socialinių ir kitų išmokų skirtumas.

Jeigu prašymas pateikiamas iki 2016 m. rugsėjo 1 d., gražintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis kartu su socialinių ir kitų išmokų skirtumu (toliau – išmokėtina suma) išmokama Įstatymo nustatytais procentinėmis dalimis ir terminais. Jeigu prašymas pateikiamas po 2016 m. rugsėjo 1 d., bet ne vėliau kaip 2020 m. lapkričio 30 d., iki kreipimosi dienos priklausiusi išmokėtinos sumos dalis išmokama ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo prašymo gavimo institucijoje ar įstaigoje dienos, o likusi jos dalis, jeigu tokia yra, išmokama Įstatymo nustatytais procentinėmis dalimis ir terminais. Visais atvejais visa asmeniui priklausanti **išmokėtina suma turi būti jam išmokėta ne vėliau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 dienos.** Jei institucijai ar įstaigai apskaičiavus asmenims priklausančias gražintinas neišmokėto darbo užmokesčio dalis, esama mažareikšmių sumų, neviršijančių 30 eurų, kurios atsižvelgiant į institucijos ar įstaigos finansines

galimybes galėtų būti išmokėtos 2016 metais ir tokiu būdu nebūtų sudaroma kliūčių įgyvendinti kitų institucijos ar įstaigos finansinių įsipareigojimų, institucijos ar įstaigos vadovo sprendimu nustatoma, kad asmenims, kuriems apskaičiuota grąžintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis neviršija institucijos ar įstaigos vadovo sprendime nurodytos sumos, iki 2016 m. gruodžio 31 d. būtų išmokama visa grąžintina neišmokėto darbo užmokesčio dalis iš karto.

5. IŠMOKĖTINŲ SUMŲ FINANSAVIMO ŠALTINIS

25 procentai (po 5 procentus kiekvienais kalendoriniais metais) visų lėšų, reikalingų valstybės institucijoms ar įstaigoms Įstatymui įgyvendinti, skiriama iš šioms institucijoms ar įstaigoms patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių institucijoms ar įstaigoms – iš savivaldybių biudžetų asignavimų, išskyrus Įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodytus atvejus, likusi dalis (75 procentai) – iš papildomai skiriamų valstybės biudžeto lėšų. 2016 metais lėšos, reikalingos valstybės institucijoms ar įstaigoms Įstatymui įgyvendinti, skiriamos iš šioms institucijoms ar įstaigoms patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių institucijoms ar įstaigoms – iš savivaldybių biudžetų asignavimų.

Įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, ministerijoms arba savivaldybių administracijoms reikalingos lėšos skiriamos iš papildomai šioms institucijoms skirtų valstybės biudžeto lėšų.

Direktorius

Gediminas Miškinis